

י"מ. י': וקדשתם היום ומחר

כאשר נצטווה משה לקדש את העם לקראת קבלת התורה נאמר לו גם איך מתקדשים. "וקידשתם היום ומחר" ואח"כ "אל תגשו אל אשה". הרי שהמנעות מקרבת משגל — היא הדרך להתקדש.

מורה נבוכים חלק ג' פרק ל"ג

ספר דברים

כ'. א': וידבר אלוהים את כל הדברים האלה לאמור

כבר הבהרתי כי רק משה שמע את הדברים עצמם, ואמר אותם לעם ואילו העם שמע רק קולות וראה מראות ולא מילים.

ספר דברים

אולם מה שאמרו חכמנו ז"ל בכמה מקומות כי שתי הדברות הראשונות "אנוכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמעום"⁵. אין הכוונה כי שמעו את חיתוך המילים שנאמרו מפי הגבורה. אלא, שתי הדברות הראשונות שהם: "אנוכי ה' אלוהיך" ו-"לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני" — שמשמעם אמונה במציאות ה', אמונה ביחוד ה' ושליטת עבודה זרה. הם דברים שהשכל מחייבם ואין צורך לשמוע דברים מפורשים כדי להפנימם ולהאמין בהם. מספיקה היתה להם שמיעת הקולות וראית המראות כדי לדעת שה' הוא המתגלה אליהם ובו הם מאמינים.

אין הבדל בין ידיעת הדברים ע"י הוכחה בגילוי מוחשי או נבואי. לבין ידיעתם ע"י הבנה שכלית. היודע ע"י נבואה, אינו שונה מהיודע בחכמתו. ושני הדברות הראשונות, האמונה במציאות ה', וביחוד ה' — לא ע"י נבואה האמינו בהם, אלא ע"י הכרה שכלית. ומשה לא היה צריך לבוא ולומר אותם לעם.

היוצא מהכתובים ומדברי חכמנו ז"ל שהעם שמע את קול ה' רק פעם אחת. ומזה הגיעו להכרה ואמונה בה' ובייחודו. ומשה שמע את הקול, ובדרגתו הנבואית קבל את הדברים והבינם בצורתם המילולית ואח"כ ירד אל העם ואמר להם את "אנוכי" ו-"לא יהיה לך" בהגיה לשונית הנשמעת באזני האנשים, ועל זה אמרו חז"ל⁶ את הפסוק "אחת דיבר אלוהים, שתיים זו שמעתי"⁷.

5 מכות דף כ"ד, א' הוריות דף ח', א'. 6 מכילתא דר' ישמעאל בשלח פרשה ח'. 7 תהלים פרק ס"ב פ' י"ב.

לאחר שמיעת הקול הגדול לא שמעו יותר את קול האלוהים כפי שנאמר "קול גדול ולא יסף"⁸. ומרוב פחד פנו למשה ובקשו "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו האלוהים"⁹. ואז נגש משה לבד אל האלוהים ושמע את כל עשרת הדברים וירד ואמר אותם לעם.

כל אותו זמן העם ראה אורות, אש ועשן. ושמע רק את קול השופר — כאמור "וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים"¹⁰, ולא את קול האלוהים אשר שמעו כאמור פעם אחת בלבד והוא הקול אשר עליו אמרו חז"ל¹¹ שפרחה נשמתם בשומעם אותו. וממנו הגיעו לאמונה והשיגו בהבנתם את שתי הדברות הראשונות.

ודע כי אונקלוס הגר תרגם את התורה על פי מה שקיבל מפי רבי אליעזר ורבי יהושע, שבכל מקום שנאמר חז"ל סתם הכוונה אליהם. והוא מתרגם את המילה "דבור" — בכל מקום שנאמר בתורה כלפי ה', כגון: "וידבר ה' אל משה לאמור"¹², מתרגם אונקלוס "ומלל ה'" וכן מתרגם את הפסוק "וידבר ה' את כל הדברים האלה"¹³ "ומלל ה' ית כל פתגמיה". ואילו את דברי העם אל משה שאמרו "ואל ידבר עמנו אלוהים"¹⁴ מתרגם "ואל יתמלל עמנא מן קדם ה'". הרי שכוונתו כפי שפירשנו שהעם לא קבל את דברי ה' ישירות אפילו בדברות הראשונות אלא ע"י משה.

אולם ברור כי תיאור מעמד הר סיני כפי המתואר בכתוב הוא אחד מסתרי התורה, שאין אנו משיגים אותו לאמיתו, כי הוא מחלקי התורה שאינם מהחלק המעשי של קיום המצוות שהרי לא היה מעולם כמוהו ולא יחזור לעולם. לכן אין לעסוק בו יותר ממה שפירשו חז"ל.

מורה נבוכים חלק ב' פרק ל"ג

ב'. ה': על שילשים ועל ריבעים לשונאי

עונש קולקטיבי על ילדים שלא חטאו שנענשים בחטא הוריהם וזקניהם הוא רק בעבודה זרה, בעיר הנידחת שהורגים את כל אנשי העיר

8 דברים פרק ה' פ' י"ט. 9 שמות פרק כ' פ' ט"ו. 10 שמות פרק כ' פ' ט"ו.
11 שבת דף פ"ח, ב'. 12 שמות פרק ו' פ' י'. 13 שמות פרק כ' פ' א'.
14 שמות פרק כ' פ' ט"ז.